

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشاینده مهربان

× سجده بر تربت امام حسين

قال رسول الله ' :

«إني تاركٌ فيكم الثقلين: كتاب الله وعترتي أهل بيتي ما إن تمسكتم بهما لن تضلوا أبداً، وإئهما لن يفترقا حتى يردا عليَّ الحوض» >

پیامبر اکرم ' می فرماید:

من دو [چیز] گرانسنگ در میان شما بر جای می‌گذارم، کتاب خدا و خاندانم، اهل بیتم، تا زمانی که به این دو تمسک جوئید، هرگز گمراه نخواهید شد و بدرستی که این دو هیچگاه از هم جدا نمی‌شوند تا در کنار حوض [کوثر] بر من وارد شوند.

صحیح مسلم: ج7: 122، سنن الدارمی: ج2:

432، مسند أحمد: ج3: 14، 17، 26 و ج4:

371 و ج5: 182، 189. مستدرک الحاکم: ج3:

109، 148، 533 و جزآن >

در مکتب اهل بیت [^] - 4

× سجده بر تربت امام حسین

گروه پژوهش و پاسخ به شبهات

مترجم:

گروهی از مترجمین

مجمع جهانی اهل بیت [^]

■ در مکتب اهل بیت [^] - 4

● سجده بر تربت امام حسین X

تألیف: گروه پژوهش (عبدالهادی الشریفی)

ترجمه: گروهی از مترجمان

تهیه کننده: معاونت فرهنگی ، اداره ترجمه

ویراستاری: حسین علی عربی

بازنگری: عبدالله آل محمود

صفحه آرایی: نبیل یعقوبی

غلط گیری: آمنه بجاج

طرح جلد: حسین صمدی

ناشر: مجمع جهانی اهل بیت [^] ، مرکز چاپ و نشر

نوبت چاپ: اول

چاپخانه: معجائب

سال نشر: فروردین 1390 هـ.ش تیراژ: 3000 جلد

شابك دوره‌ای: 978-964-529-270-4

ISBN:978-964-529-274-2

info@ahl-ul-bayt.org

www.ahl-ul-bayt.org

حرف اول

در عصر کنونی، که عصر نبرد فرهنگ هاست، هر مکتبی که بتواند با بهره گیری از شیوه‌های مؤثر تبلیغ، به نشر ایده‌های خود پردازد، در این عرصه پیشتاز خواهد بود و براندیشه‌ی جهانیان اثر خواهد گذاشت.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، نگاه جهانیان یک بار دیگر به اسلام و فرهنگ تشیع و مکتب اهل بیت [^] معطوف شد، دشمنان برای شکستن این قدرت فکری و معنوی و دوستان و هواداران برای الهام گیری و پیروی از الگوهای حرکت انقلابی و فرهنگی، به ام القرای این فرهنگ ناب و تاریخ ساز چشم دوختند. مجمع جهانی اهل بیت [^] با درک ضرورت همبستگی و همفکری و همکاری پیروان خاندان عصمت و در راستای ایجاد رابطه‌ی فعال با شیعیان جهان و بکارگیری نیروی عظیم و کارآمد و خلاق شیعیان و اندیشمندان مذهب جعفری گام در این میدان نهاد، تا از طریق برگزاری همایش‌ها و نشر کتب و ترجمه‌ی آثار و اطلاع رسانی در حوزه‌ی تفکر شیعی به گسترش فرهنگ اهل بیت [^] و اسلام ناب محمدی

..... سجده بر تربت امام حسین ×

بپردازد. خدا را سپاس که با هدایت های ویژه مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله) در این میدان حسّاس و فرهنگ ساز، گام های مهمی برداشته شده و امیداست در آینده، این حرکت نورانی و اصیل، هرچه پویاتر و بالنده‌تر شود و جهان امروز و بشریت تشنه به معارف زلال قرآن و عترت، بیشتر از چشمه سار این معنویت مکتبی و مکتب عرفانی و اسلام ولایی بهره‌مند و سیراب گردد.

براین باوریم که عرضه‌ی درست و کارشناسانه و منطقی و استوار فرهنگ اهل بیت [^]، می‌تواند جلوه‌های ماندگار میراث خاندان رسالت و پرچمداران بیداری و حرکت و معنویت را در معرض دید جهانیان قرار دهد و دنیای خسته از جهالت مدرن و خودکامگی جهان‌خواران و فرهنگ‌های ضدّ اخلاق و انسانیت را درآستانه‌ی <عصر ظهور>، تشنه‌ی حکومت جهانی امام عصر × بسازد.

از این رو، از آثار تحقیقی و تلاش علمی محققان و نویسندگان در این مسیر استقبال می‌کنیم و خود را خدمتگزار مؤلّفان و مترجمانی می‌دانیم که در نشر این فرهنگ متعالی، تلاش می‌کنند.

* * *

خرسندیم که در نوبتی دیگر، یکی از محصولات پژوهشی مجمع جهانی اهل بیت [^]، با عنوان مجموعه‌ی «فی رحاب اهل البیت [^]» که حاصل زحمات محققین ارزشمند این نهاد مقدس می‌باشد و با همت، تلاش و خامه‌ی پرتوان مترجمین گرامی به فارسی برگردانده

..... × سجده بر تربت امام حسین

شده است را تقدیم شما عزیزان کنیم و برای مؤلفین و مترجمین گرانقدر،
آرزوی توفیق داشته باشیم.

در همین جا، از همه ی دوستان عزیز و همکاران صادق در اداره ی
ترجمه که در فراهم آوردن این اثر، کوشش کردند، صمیمانه تقدیر می شود.
باشد که این گام کوچک، در میدان جهاد فرهنگی، مورد رضای صاحب
ولایت قرارگیرد.

معاونت فرهنگی

مجمع جهانی اهل بیت [^]

سجده بر تربت امام حسین ×

در شریعت اسلامی، نماز از ارکان دین است و اسلام آن را، به صورت مطلوب و مرکب از ارکان، اجزا و شرایط تشریح کرده است. شرط صحیح بودن آن در نزد خداوند، به این است که با همه اجزاء تشکیل دهنده‌اش، به جا آورده شود.

بدون شک سجده از ارکان نمازهای واجب و مستحب در اسلام می‌باشد؛ بلکه می‌توان آن را، از با فضیلت‌ترین اجزای نماز به شمار آورد؛ زیرا سجده از بارزترین مظاهر عبودیت و اطاعت و نهایت کرنش از سوی بندگان نسبت به خالق است و مؤمنان به واسطه سجده، بندگی خویش را به خداوند اظهار می‌دارند. سجده نمایانگر خواری و خضوع است و بدین جهت خداوند آن را، برای خویش قرار داده و به بندگانش اجازه نداده که برای غیر از ذات ربوبی او سجده کنند.

این مطلب در میان مسلمانان بسیار روشن و از ضروریات دین است که تنها باید برای خداوند سجده کرد و کسانی که این ضروری را منکر باشند، از دایره‌ی ایمان به خداوند خارج هستند.

اما درباره‌ی چیزی که سجده بر آن جایز است، همه مسلمانان با مذاهب مختلف بر صحیح بودن سجده بر زمین و خاک اتفاق نظر دارند، بلکه سجده بر خاک بر اساس روایاتی که از پیامبر ' وارد شده، افضل است. و ما در

..... سجده بر تربت امام حسین ×

آینده بحث خویش را بر اساس کاوش و جستجو در روایات وارد شده درباره
ی این که بر چه چیزی سجده صحیح است و بر چه چیزی صحیح نیست،
متمرکز می‌کنیم تا دیدگاه شرع را در رابطه با نکات ذیل به دست آوریم:
یک: حکم سجده بر زمین و خاک آن.

دوم: حکم سجده بر رویدنی‌های زمین که نه خوردنی‌اند و نه پوشیدنی
سوم: روشن شدن سنت از بدعت با توجه به مضامین آیات و روایات؛
چهارم: فضیلت سجده بر تربت امام حسین × و بیان ویژگی‌های
آن، در ضمن سر اهتمام جمعی از مسلمانان به تربت امام حسین × و
این که چرا مهر آن را جهت سجده نمودن به همراه دارند، روشن می‌شود.
در این مورد بحثهایی به ترتیب ذیل مطرح خواهد شد:

1. بیان روایات وارد شده در باره‌ی چیزهایی که می‌توان بر آنها
سجده کرد،

2. افضلیت سجده بر خاک،

3. فضیلت تربت امام حسین ×،

بحث اول: روایات سجده

در این گفتار روایاتی از صحاح ششگانه اهل سنت و سنن و
مسانید نقل می‌شود که بیان‌کننده سنت پیامبر ' درباره‌ی چیزهایی
است که سجده بر آنها صحیح می‌باشد. بر اساس این روایات پیش
می‌رویم و حاصل آن را به عنوان روش و سنت حقی که گریزی از
عمل کردن به آن نیست اختیار می‌کنیم.

سجده بر تربت امام حسین ×

این روایات در سه بخش مطرح می‌شود:

بخش اول: روایاتی که دلالت بر صحیح بودن سجده بر زمین دارد

1- پیامبر ' می‌فرماید: «زمین برای من سجده گاه و پاک کننده قرار داده شده است».

و در عبارت صحیح مسلم چنین آمده است: «تمام زمین برای ما سجده گاه و خاک آن هنگامی که به آب دسترسی نداشته باشیم پاک کننده قرار داده شده است».

در عبارت ترمذی از امام علی ×، عبد الله بن عمر، ابو هریره، جابر، ابن عباس، حذیفه، انس، ابو اسامه و ابوذر نقل شده که پیامبر ' فرمود: «تمام زمین برای من سجده گاه و خاک آن پاک کننده قرار داده شده است».

در نقل بیهقی این عبارت چنین آمده است «زمین برای من پاک کننده و سجده گاه قرار داده شده است». و در نقل دیگر بیهقی، عبارت به شکل دیگری آمده است: «زمین برای من پاک و سجده گاه قرار داده شده است و هر جا که وقت نماز فرامی رسید، پیامبر ' در همان جا نماز را به جای می‌آورد»⁽¹⁾.

1. صحیح بخاری: ج 1، ص 86، 113، صحیح مسلم: ج 2، ص 64، سنن نسائی: ج 2، ص 32، سنن ابی داود: ج 1، ص 79، سنن ترمذی: ج 2، ص 114، السنن الکبری: ج 2، ص 433، 435.

..... سجده بر تربت امام حسین ×

- 2- پیامبر ' به ابوذر فرمود «زمین برای تو سجده گاه است پس هر گاه وقت نماز فرار رسید، آن را به جای آور»⁽¹⁾.
- 3- ابن عباس می گوید: «پیامبر ' بر سنگ سجده نمود»⁽²⁾.
- 4- ابو سعید خدری می گوید: «رسول خدا را با دو چشمان خود دیدم که اثر آب و گل بر بینی و پیشانی مبارکش پدیدار بود»⁽³⁾.
- 5- رفاعه بن رافع در روایت نقل می کند: «بعد از تکبیر سجده نماید و پیشانی خود را به زمین گذارد تا این که اعضاء و مفاصلها آرام و یکسان گردد»⁽⁴⁾.
- 6- ابن عباس، انس ویریده با سند صحیح به صورت روایت مرفوع نقل می کنند: «سه چیز جزء ستم می باشد: نماز گزار قبل از این که نمازش را تمام کند، پیشانی خود را پاک نماید...». نقل واثله بن اسقع عبارت چنین آمده است: نماز گزار خاک پیشانی خود را پاک نکند، تا نماز را تمام نماید»⁽⁵⁾.
- 7- جابر بن عبد الله می گوید: «همراه با رسول خدا ' نماز ظهر را به جای می آوردم، به سبب گرمای زیاد به اندازه یک مشت سنگ به دست می گرفتم؛ تا سرد شود. سپس بر آن سجده می کردم».

1. صحیح نسائی: ج 2: ص 27.

2. مستدرک حاکم: ج 1: ص 163، 198، 252، 254، 256، 258، 259، سنن ابی

داود: ج 1: ص 143 و 144، السنن الکبری: ج 2: ص 102.

3. صحیح بخاری: ج 1: ص 163، 198: ج 2: ص 253، 254، 256، 258، 259.

السنن الکبری: ج 2: ص 104، سنن ابی داود: ج 1: ص 143 و 144.

4. السنن الکبری: ج 2: ص 102.

5. مجمع الزوائد: ص 83 و 84.

سجده بر تربت امام حسین ×

و در نقل احمد آمده است: بارسول خدا نماز ظهر را بجای می آوردیم از شدت گرما مشتی سنگ در میان دستم می گرفتم و سپس در دست دیگرم می گذاشتم تا سرد شود، سپس بر آن سجده می کردم. و در عبارت بیهقی، این روایت چنین آمده است: «نماز ظهر را با رسول خدا ' به جای می آوردیم. به سبب گرمای زیاد به اندازه یک مشت سنگ به دست می گرفتم تا سرد شود و هنگام سجده پیشانی خود را بر آن قرار می دادم».

بیهقی می گوید: شیخ گفت: «اگر سجده بر لباس متصل به بدن، جایز بود، هر آینه سجده کردن بر آن از سرد کردن سنگ گرم در دست و قرار دادن آن برای سجده کردن آسان تر است»⁽¹⁾.

8- انس بن مالک می گوید: «در گرمای شدید با رسول خدا ' نماز را به جای می آوردیم، هر کدام از ما سنگ گرمی را به دست می گرفت و هنگامی که سرد می شد، آن را بر زمین می گذاشت و بر آن سجده می کرد»⁽²⁾.

9- خباب بن ارت می گوید: «از گرمای سوزان و اثری که بر پیشانی ها و کف دست هایمان می گذاشت به پیامبر خدا ' شکایت نمودیم، اما آن حضرت به شکایت ما ترتیب اثر نداد»⁽³⁾.

1. مسند احمد: ج 1، ص 327، السنن الکبری: ج 2، ص 105.

2. السنن الکبری: ج 2، ص 106.

3. السنن الکبری: ج 2، ص 105، 107، نیل الاوطار: ج 2، ص 268.

..... سجده بر تربت امام حسین ×

10- عمر بن خطاب می گوید: «شب باران بارید، برای نماز صبح که از خانه ها خارج شدیم، هر کدام از ما که از بیابان می گذشت، در پیراهن خود مقداری سنگ قرار می داد و بر آن نماز می خواند. هنگامی که پیامبر خدا ' این امر را مشاهده نمود، فرمود: چه زیرانداز خوبی است. و این آغاز سجده بر سنگ ریزه ها بود». ابو داود از ابن عمر نقل می کند: «شبی باران بارید و زمین خیس گشت، پس هر مردی در لباس خود سنگ به همراه می آورد و آن را بر زمین پهن می نمود...»⁽¹⁾.

11- عیاض بن عبد الله قرشی می گوید: «پیامبر ' مردی را دید که بر گوشه عمامه اش سجده می کند، پیامبر ' با دست اشاره کرد عمامه ی خود را بالا بکش و اشاره به پیشانی خود نمود»⁽²⁾.

12- امام علی × فرمود: «هر کدام از شما که نماز می خواند، باید پیشانی خود را از عمامه نمایان گرداند»⁽³⁾.

13- نافع گوید: «عبد الله بن عمر هنگامی که سجده می کرد و عمامه بر سرش بود، آن را کنار می زد تا پیشانی اش را بر زمین بگذارد»⁽⁴⁾.

14- «عبادة بن صامت هر گاه به نماز می ایستاد پیشانی را از عمامه نمایان می کرد»⁽¹⁾.

1. سنن ابو داود: ج 1، ص 75، السنن الکبری: ج 2، ص 44.

2. السنن الکبری: ج 2، ص 105.

3. همان.

4. همان.

سجده بر تربت امام حسین ×

15- ابو عبیده گوید: «ابن مسعود نماز نمی خواند و یا سجده نمی کرد مگر بر زمین»⁽²⁾.

16- ابراهیم (هنگام نماز) بر بردی می ایستاد و بر زمین سجده می کرد. گفتیم بردی چیست؟ گفت: حصیر⁽³⁾.

17- صالح بن حیوان سبائی گوید: «رسول خدا مردی را دید که عمامه را به پیشانی کشیده و بر گوانه اش سجده می کند، پیامبر ' پیشانی او را از عمامه نمایان کرد»⁽⁴⁾.

بخش دوم: روایات سجده بر غیر زمین بدون داشتن هیچگونه عذری

1- انس بن مالک می گوید: «مادر بزرگ او یعنی ملیکه، پیامبر ' را برای تناول غذایی که برای آن حضرت تهیه کرده بود دعوت نمود. پیامبر ' از آن غذا میل نمود و فرمود: بلند شوید تا با شما نماز را به جای آورم. انس گوید: حصیری که متعلق به ما بود برداشتم. این حصیر بر اثر استفاده زیاد سیاه گشته بود. بر آن آب پاشیدم، آنگاه پیامبر ' به نماز ایستاد،

1. همان.

2. مجمع الزوائد: ج 2، ص 57.

3. همان.

4. السنن الکبری: ج 2، ص 105، نصب الرايه، الزیلعی: ج 1، ص 386.

..... سجده بر تربت امام حسین ×

من به همراه یتیم (ضمیره) پشت سر آن حضرت به صف ایستادیم و پیر زن پشت سر ما ایستاد،...»⁽¹⁾.

«ام سلیم از پیامبر ' در خواست نمود که به خانه‌اش بیاید و نماز بگذارد، تا جایگاه نماز پیامبر ' را بعنوان جایگاه نماز خویش برگزیند. آن حضرت به خانه‌ی او رفتند. ام سلیم حصیری را برداشت، بر آن آب پاشید و پیامبر ' بر آن نماز به جای آورد و دیگران نیز با پیامبر ' نماز خواندند»⁽²⁾.

در روایت ابن ماجه چنین آمده است: «یکی از عموهایم برای پیامبر ' غذایی تهیه کرد و به پیامبر ' گفت: دوست دارم که در خانه‌ی من غذا تناول و در آن نماز بخوانید پیامبر ' به خانه او آمد. در خانه حصیری سیاه وجود داشت، پیامبر ' امر فرمود برگوشه‌ای از آن آب بیاشند پس او و ما نماز خواندیم».

بیهقی در سننش روایت کرده است: «پیامبر ' خواب قیلوله را در منزل ام سلیم انجام می‌دادند. ام سلیم پوستی برای آن حضرت می‌گستراند (و چون هوا گرم بود پیامبر ' عرق می‌کرد). ام سلیم عرق پیامبر ' را می‌گرفت و آن را در عطر خویش می‌گذاشت و برای پیامبر ' خمره (سجاده‌ی بافته شده از برگ خرما) می‌گستراند و پیامبر ' بر آن نماز می‌خواند»⁽³⁾.

1. صحیح بخاری: ج 1، ص 101، سنن نسایی: ج 2، ص 57.

2. سنن ابن ماجه: ج 1، ص 255.

3. سنن بیهقی: ج 2، ص 421.

سجده بر تربت امام حسین ×

هم چنین در سنن بیهقی آمده است: «رسول خدا ' بهترین مردم، از جهت اخلاق بود. گاهی اوقات که وقت نماز فرامی رسید و آن حضرت در خانه ما بود امر می کرد فرشی که زیر آن حضرت گسترده شده بود جاروب و آب پاشی شود. آن گاه به نماز می ایستاد و ما پشت سرش می ایستادیم و نماز را با آن حضرت به جای می آوردیم. فرش آنها از برگ درخت خرما بود». در عبارت دیگری آمده است: «رسول خدا ' وارد خانه ای شد که در آن فحلی (حصیری) بود. پس قسمتی از آن را جاروب نمود و آب پاشید، سپس بر آن نماز خواند»⁽¹⁾.

2- ابن عباس می گوید: «پیامبر ' بر خمره (سجاده ای از برگ درخت خرما) نماز می خواند»⁽²⁾.

3- ابو سعید خدری می گوید: «بر پیامبر ' وارد شد آن حضرت را دیدم که بر حصیر نماز می خواند و بر آن سجده می کرد»⁽³⁾.

4- میمون (همسر پیامبر ') می گوید: «پیامبر خدا ' نماز می خواند و من در کنارش بودم و گاهی لباس آن حضرت هنگام سجده به من می خورد. آن حضرت بر خمره ای نماز می خواند»⁽⁴⁾.

1. سنن بیهقی: ج 2، ص 436.

2. صحیح ترمذی: ج 2، ص 126.

3. صحیح مسلم: ج 2، ص 62، 128، سنن ابن ماجه: ج 1، ص 321.

4. صحیح بخاری: ج 1، ص 101، صحیح مسلم: ج 2، ص 128، سنن ابن ماجه: ج

1، ص 32، سنن نسائی: ج 2، ص 57، سنن بیهقی: ج 2، ص 421.

..... سجده بر تربت امام حسین ×

5- ابن عمر می گوید: «پیامبر خدا ' بر خمیره نماز می خواند و بر آن سجده می کرد»⁽¹⁾.

6- ام سلمه (همسر پیامبر ') می گوید: «برای رسول خدا ' حصیری بود که بر آن نماز می خواند»⁽²⁾.

7- انس می گوید: «پیامبر خدا ' بر خمیره نماز می خواند و بر آن سجده می کرد»⁽³⁾.

بخش سوم: روایات سجده بر غیر زمین به خاطر داشتن عذر

1- انس بن مالک می گوید: «هنگامی که با پیامبر ' نماز می خواندیم، اگر بر اثر گرمای زیاد نمی توانستیم پیشانی خود را بر زمین قرار دهیم، لباس خود را بر زمین می انداختیم و بر آن سجده می کردیم».

و در عبارت بخاری آمده است: «با پیامبر ' نماز می خواندیم برخی از ما بر اثر گرمای زیاد گوشه‌ی لباس را در مکان سجده قرار می داد».

عبارت مسلم نیز چنین است: «در گرمای زیاد با پیامبر ' نماز را به جای می آوردیم، اگر یکی از ما قادر نبود پیشانی خود را بر زمین بگذارد، پیراهن خود را پهن می کرد و بر آن سجده می نمود».

1. طبرانی، الاوسط: ج 18، ص 348 - الکبیر: ج 12، ص 292.

2. مجمع الزوائد: ج 2، ص 57.

3. همان.

سجده بر تربت امام حسین ×

و در عبارت دیگر آمده است: «هنگامی که با پیامبر ' نماز می خواندیم، بر اثر گرمای زیاد گوشه‌ی لباسمان را در جای سجده قرار می دادیم»⁽¹⁾. شوکانی می گوید: این روایت دلالت بر جواز سجده بر لباس، به جهت ایمن ماندن از گرمای زمین دارد و از آن استفاده می شود که اصل در سجده، تماس مستقیم (پیشانی) با زمین است؛ زیرا گستردن لباس مشروط و معلق بر عدم توانایی شده است و به این روایت استدلال شده، بر جواز سجده بر لباسی که نماز گزار پوشیده است. نووی می گوید: ابو حنیفه و جمهور فقهای اهل سنت به آن قائل هستند⁽²⁾.

2- انس بن مالک می گوید: «هنگامی که ظهر، پشت سر پیامبر ' نماز می خواندیم، به جهت ایمن ماندن از گرما بر لباس‌ها یمان سجده می کردیم»⁽³⁾. سندی می گوید: «الظواهر» (ظواهرها) جمع «ظهیره» است و آن شدت گرمای نیمه‌ی روز است. این روایت دلالت دارد بر این که جایز است نمازگزار بر لباسی که پوشیده سجده نماید چنان که فقهای اهل سنت قائل به آن هستند. و روایت نقل شده از ابن عباس: پیامبر خدا ' را دیدم که نماز را به جای می آورد و بر لباسش سجده می کرد بر این وجه حمل می شود⁽⁴⁾.

1. صحیح بخاری: ج 1، ص 101، صحیح مسلم: ج 2، ص 109، سنن ابن ماجه: ج 1، ص 321، سنن ابو داود: ج 1، ص 106، سنن دارمی: ج 1، ص 308، مسند احمد: ج 1، ص 100، السنن الکبری: ج 2، ص 106.
2. نیل الاوطار: ج 2، ص 268.
3. سنن ابن ماجه: ج 2، ص 216.
4. الکبیر، طبرانی: ج 11، ص 84.

..... سجده بر تربت امام حسین ×

حسن می گوید: «مردم بر عمامه و کلاه سجده می کردند و دو دستشان در آستین هایشان بود»⁽¹⁾.

در برخی از کتاب‌ها روایتی آمده که فقها آن را بر این وجه حمل کرده‌اند، با این که به هیچ وجه بحثی از سجده بر لباس در آن وجود ندارد. ابن عباس می گوید: «هنگام صبح که هوا سرد بود رسول خدا ' را دیدم که با جامه سفیدی نماز می خواند و به وسیله آن خود را ایمن می کرد که سرمای زمین به دست‌ها و پاهایش نرسد».

این روایت در عبارت احمد چنین آمده است: «رسول خدا ' را در روز بارانی دیدم در حالی که هنگام سجده به وسیله جامه‌ای که بر تن داشت از گل آلود شدن حفظ می کرد و هنگام سجده جامه بر زمین قرار می گرفت نه دستان آن حضرت».

از ثابت بن صامت روایت شده که: «رسول خدا ' در مسجد (قبیله‌ی) بنی عبد الاشهل اقامه‌ی نماز نمود در حالی که بر تن حضرت لباسی بود که خود را در آن پیچیده بود و دست خود را به آن می گذاشت تا او را از سرمای سنگ‌ها حفظ کند». در نقل دیگری می گوید: «پیامبر ' را دیدم که دست‌های خویش را هنگام سجده در لباسش قرار داده بود».

عبارت ابن ماجه هم چنین است: «پیامبر ' هنگامی که به سجده می رفت، دست‌های خویش را بر لباسش قرار می داد»⁽²⁾.

1. صحیح بخاری: ج 1، باب السجود علی الثوب فی شده الحر.

2. سنن ابن ماجه: ج 1، ص 321، السنن الکبری: ج 2، ص 108، نصب الزایه: ج 1، ص

سجده بر تربت امام حسین ×

شوکانی می‌گوید: «روایت دلالت دارد بر این که برای حفظ و در امان ماندن با داشتن عذر، نمازگزار می‌تواند بر گوشه‌های لباسی که پوشیده، سجده نماید حال این عذر یا باران است چنان که در روایت بود، یا گرما و سرما است چنان که در روایت ابن ابی شیبیه بود. این روایت تصریح دارد بر این که جامه ای که پیامبر ' بر آن سجده کرد، متصل به آن حضرت بود⁽¹⁾».

این توجیه درست و به جا نیست؛ زیرا ظاهر روایت دلالت نمی‌کند مگر بر این که رسول خدا ' خود را از سرمای زمین در امان نگه می‌داشت تا به دست‌ها و پاهای مبارکش نرسد. در این روایت هیچ‌گونه اشاره‌ای به سجده و پیشانی ندارد. مضمون این حدیث مانند مضمون حدیث عایشه است. عایشه می‌گوید: هنگامی که رسول خدا ' نماز به جای می‌آورد چیزی زیر پای خود نمی‌گذاشت؛ مگر روزی باران بارید و پیامبر ' زیر پای خود پوستی گذاشت⁽²⁾».

احمد روایت مرفوعی را از مغیره بن شعبه نقل می‌کند که می‌گوید: «رسول خدا ' نماز را روی پوست دباغی شده به جای می‌آورد، یا این که دوست می‌داشت که نماز بر پوست دباغی شده به جای آورد⁽³⁾».

سندهای روایت به طور کلی ضعیف است و در احکام مثل آن استدلال نمی‌شود. در سند این روایت، یونس بن حرث وجود دارد که احمد در باره او می‌گوید: روایت‌های او مضطرب است.

1. نیل الاوطار: ج 2، ص 269 و 270.

2. سنن بیهقی: ج 2، ص 436، هیشمی روایت را بجهت بودن ابراهیم بن اسحاق ضعیف در اسناد ضعیف شمرده است مجمع الزوائد: ج 2، ص 57.

3. سنن ابو داود: ج 1، ص 106، سنن بیهقی: ج 2، ص 420.

..... سجده بر تربت امام حسین ×

عبد الله بن احمد می گوید: یک بار دیگر از احمد در باره ی یونس بن حرث سؤال کردم، در پاسخ به من او را ضعیف شمرد. ابن معین می گوید: روایت های او بی ارزش است و ابوحاتم می گوید: قوی نیست. نسایی هم می گوید: ضعیف است و بار دیگری گفت قوی نمی باشد. ابن ابی شیبه می گوید: درباره ی او از ابن معین سؤال کردم؟ گفت ما در گذشته او را به شدت تضعیف می کردیم.

ساجی در باره او می گوید: ضعیف است، لکن به دروغ گویی متهم نمی باشد⁽¹⁾.

در اسناد آن ابو عون عبید الله بن سعید ثقفی کوفی وجود دارد. ابوحاتم در کتاب جرح و تعدیل در باره ی او به فرزندش می گوید: مجهول است و ابن حجر می گوید: حدیث او از مغیره مرسل است. اشکال دیگر این است که: متن روایت نسبت به سجده و حکم آن ساکت است و تلازم بین نماز خواندن بر پوست (حیوان) و سجده بر آن منتفی می باشد.

حرف آخر:

اینها تمام روایاتی است که به صورت مرفوع و موقوف در صحاح و مسانید، در باره آن چیزی که سجده بر آن جایز می باشد، آمده است و روایتی وجود ندارد که در این جا نقل نشده باشد. این روایات به روشنی دلالت دارد که اصل در سجده «هنگام قدرت و امکان» زمین می باشد و در باره ی آنچه از روئیدنی های آن درست می شود، به روایات خمره (سجده گاه کوچک: مهر)، فحل (حصیر سیاه) و حصیر تمسک می کنیم که پیروی

سجده بر تربت امام حسین ×

از آنها به هنگام فقدان عذر اجتناب نا پذیر است. اما در حال عذر و عدم تمکن از زمین و آنچه از آن می‌روید، سجده بر لباس متصل جایز است، نه لباس منفصل از بدن؛ زیرا ذکری از آن در سنت نیامده است.

اما سجده بر فرش، قالی، فرش‌های بافته شده از پشم گوسفند و شتر، و حریر و مانند اینها و لباس منفصل از بدن هیچ دلیلی وجود ندارد که سجده بر آنها را جایز بشمارد و در سنت پیامبر ' هیچ گونه مستندی دال بر جواز آن وارد نشده است. در صحاح شش گانه که متکفل بیان احکام دین و به خصوص نماز می‌باشند - یک حدیث و حتی یک کلمه که اشاره به جایز بودن سجده، بر این موارد داشته باشد، وجود ندارد.

وهم چنین در دیگر کتاب‌های اصول حدیث از مسانید و سنن هیچ گونه اثر و روایتی اعم از مرفوع، موقوف، و مسند مرسل که بتوان به آن در این زمینه استدلال نمود، وجود ندارد.

پس قول به جایز بودن سجده بر فرش و قالی و تقید به آن و فرش کردن مساجد با آنها برای سجده کردن بر آنها چنان که امروز مرسوم گشته بی شک بدعت و پدیده‌ی جدیدی است که مشروعیت ندارد و مخالف با سنت خدا و پیامبر ' است «و هرگز برای سنت خدا تبدیلی نخواهی یافت»⁽¹⁾.

ابو بکر ابن ابی شیبیه که ثقة می‌باشد، به اسنادش از سعید بن مسیب و از محمد بن سیرین نقل می‌کند: «نماز بر جامه پدیده‌ی

1 . سورة فاطر: (43).

..... سجده بر تربت امام حسین ×

جدیدی است و از رسول خدا ' به سند صحیح روایت شده که فرمود: پدیده‌ها بدترین امور هستند و هر پدیده‌ای بدعت است»⁽¹⁾.

بحث دوم: برتر بودن سجده بر خاک

در روایات به خاک آلود کردن صورت امر شده است و اگر امر دلالت بر وجوب نداشته باشد، حد اقل دلالت بر فضیلت و مطلوبیت دارد. این جا روایاتی نقل می‌شود که امر به خاک آلود کردن صورت در سجده می‌کند که بدون هیچ گونه شکی برتر بودن سجده بر خاک از آنها استفاده می‌شود. خالد جهنی گوید: «پیامبر ' صهیب را دید که سجده می‌کند و مثل این که از خاک آلود شدن اجتناب نماید؛ پیامبر ' به او فرمود: ای صهیب! صورت خود را خاک آلود کن»⁽²⁾.

ظاهر این است که صهیب هنگام سجده از خاک آلود کردن صورت خود به وسیله‌ی لباسی که متصل به بدن و یا منفصل از آن بود اجتناب می‌کرد. یا حداقل با سجده بر حصیر، بوریا و سنگ‌های صاف از خاک آلود شدن پرهیز می‌کرد. بنابر هر تقدیر این روایت، شاهده‌ی بر بهتر بودن سجده بر خاک در برابر سجده بر سنگ که روایات بر جایز بودن سجده بر سنگ، در برابر سجده بر غیر زمین دلالت دارد.

ام سلمه می‌گوید: «پیامبر ' خدمتکار ما را که افلح نام داشت دید که هنگام سجده، زمین را فوت می‌کرد، فرمود: ای افلح! خاک آلود کن»⁽¹⁾.

1 . المصنف: ج 12 به نقل از سیرتنا و سنتنا: ص 146 - 157.

2 . کنز العمال: 7: 465، شماره 19810.

سجده بر تربت امام حسین ×

و در روایتی پیامبر ' فرمود: «ای رباح صورت خودت را خاک آلود کن»⁽²⁾.
ابو صالح می گوید: «بر ام سلمه وارد شدم، سپس پسر برادرش وارد
شد و دو رکعت نماز در منزلش به جای آورد. وقتی به سجده می رفت
خاک را فوت می کرد. ام سلمه گفت: ای پسر برادر! فوت نکن، زیرا من
شنیدم که رسول خدا ' به جوانی که به او یسار گفته می شد و خاک
را فوت می کرد، فرمود: صورت خود را خاک آلود کن»⁽³⁾.

بحث سوم: فضیلت تربت امام حسین ×

سرزمین کربلا مانند زمین مکه و مدینه، با هاله ای از تقدیس و
تعظیم احاطه شده است. روایات می گویند: امام علی × هنگامی که
از سر زمین کربلا می گذشت، به اندازه ی یک مشت از خاک آن را به
دست گرفت. آن را بوئید و گریه کرد تا این که زمین از اشک های آن
حضرت خیس شد (سپس) فرمود: «از باطن این زمین هفتاد هزار نفر
محشور می شوند و بدون حساب وارد بهشت می گردند»⁽⁴⁾.

ام سلمه می گوید: شبی رسول خدا ' در حالی که مضطرب بود به
پهلوی خوابید. سپس بار دیگر در حالی که مضطرب بود به پهلوی خوابید با
حالتی غیر از آنچه اول دیده بودم. سپس (بار سوم) به پهلوی خوابید و در
دستش خاک سرخی بود که آن را می بوسید. به حضرت گفتم: ای رسول

1. کثر العمال: ج 7، ص 459، شماره 19776.

2. همان: ج 7، ص 459، شماره 19777.

3. همان: ج 7، ص 459، شماره 19809؛ مستند احمد: ص 3016، شماره 25360.

4. مجمع الزوائد، هیثمی: ج 9، ص 191.

..... سجده بر تربت امام حسین ×

خدا: ' این خاک چیست؟ حضرت فرمود: جبرئیل به من خبر داد که حسین در سرزمین عراق کشته می‌شود. به جبرئیل گفتم: خاک زمینی که در آن کشته می‌شود به من نشان بدهد و این خاک آنجا است»⁽¹⁾.

ام فضل بنت حارث می‌گوید: «حسین × در دامن من بود و بر رسول خدا ' وارد شدم. از نزدیک آن حضرت را دیدم که از دو چشمش اشک جاری بود، به ایشان عرض کردم: ای رسول خدا: پدر و مادرم فدای تو باد شما را چه شده است؟

پیامبر ' فرمود: جبرئیل به نزد آمد و مرا آگاه ساخت که امت من در آینده این فرزندم را می‌کشند. ام فضل هراسان شد و گفت: این کشته می‌شود - و به امام حسین اشاره کرد - (پیامبر فرمود) آری و جبرئیل خاکی سرخ از تربت او را برایم آورد»⁽²⁾.

عایشه روایت کرده است: «حسین بن علی × بر رسول خدا ' وارد شد در حالی که به آن حضرت وحی می‌شد: (بس) خود را بر رسول خدا ' انداخت در حالی که آن حضرت جبرئیل گفت: ای محمد: آیا او را دوست داری؟ پیامبر ' فرمود: چرا فرزندم را دوست نداشته باشم؟ جبرئیل گفت: بعد از تو امت، او را خواهند کشت. سپس جبرئیل دستش را دراز و خاک سفیدی را برای پیامبر ' آورد و گفت: در این سرزمین -

1. مستدرک حاکم: ج 4: ص 398. کنز العمال: ج 7: ص 106. سیر اعلام النبلاء: ج 3: ص

15. ذخائر العقبی: ص 148.

2. مستدرک حاکم: ج 3: ص 176.

سجده بر تربت امام حسین ×

که نام آن طف است - این فرزندت کشته می‌شود. هنگامی که جبرئیل از نزد رسول خدا ' رفت، خاک در دست آن حضرت بود و می‌گریست، فرمود: ای عایشه! جبرئیل مرا آگاه ساخت که فرزندم حسین در سر زمین طف کشته خواهد شد و اتمم در آینده نزدیک بعد از من به فتنه خواهند افتاد. سپس آن حضرت با حالت گریه به سوی اصحاب خویش که در میان آنها علی ×، ابو بکر، عمر، حذیفه و عمار بودند - حرکت کرد. اصحاب به سوی آن حضرت آمده، گفتند: ای رسول خدا ' چه چیز شما را به گریه واداشته است؟ پیامبر ' فرمود: جبرئیل مرا آگاه ساخت که فرزندم حسین بعد از من در سر زمین طف کشته خواهد شد. این خاک را برایم آورد و به من خبر داد که قبرش در آن خواهد بود⁽¹⁾.

ام سلمه روایت کرده است: «حسن و حسین ' در منزل من پهلوی رسول خدا ' بازی می‌کردند. جبرئیل فرود آمد و گفت: ای محمد! امت تو این فرزندت را - و اشاره به امام حسین × کرد - خواهند کشت. رسول خدا ' گریه کرد و حسین × را به سینه‌اش چسباند در حالی که در دستش خاکی بود، شروع به بوییدن آن نمود فرمود: وای از اندوه و بلا». (سپس) خاک را به ام سلمه داد و به او فرمود: «گر این خاک به خون تبدیل شد، بدان که فرزندم کشته شده است». ام سلمه خاک را در ظرف شیشه‌ای قرار داد و هر روز به آن

1 . مجمع الزوائد: ج 9: ص 187 و در تهذیب الکمال: ص 71 آمده: که پیامبر خاکی را که جبرئیل آورده بود می‌بویید و گریه می‌کرد و می فرمود: «وای اندوه و بلا».

× سجده بر تربت امام حسین

نگاه می‌کرد و می‌گفت: روزی که تبدیل به خون شوی، روز بزرگی خواهد بود⁽¹⁾.

راویان ثقة و مورد اعتماد از علمای اهل سنت، روایات زیادی مانند این روایت‌ها را از پیامبر ' در تکریم مکان مبارکی که بر روی خاک آن، نوه و گل خوشبوی پیامبر ' به شهادت خواهد رسید روایت کرده‌اند، پس چه اشکالی دارد از خاک آن مکان، مهری ساخته شود و تنها برای خداوند که شریکی ندارد بر آن سجده کرد؟! اوزاعی (استاد ابوحنیفه) هنگامی که قصد سفر از مدینه منوره را داشت، گلی از مدینه به همراه خود می‌برد تا بر آن سجده نماید. از عمل او سؤال شد، گفت: بهترین قطعه از زمین، زمینی است که رسول خدا ' در آن دفن شده است و دوست دارم که سجده من برای خداوند بر روی آن باشد⁽²⁾.

علت اهتمام به سجده بر تربت امام حسین ×

هدف از سجده بر مهر کربلا بر دو اصل اساسی و با ارزش مستند می‌باشد. اصل اول: نیکو است که نمازگزار برای نماز، خاکی را برگزیند که به پاکی آن یقین داشته باشد، دیگر فرقی ندارد که از چه زمینی باشد و یا از کدام بخش از زمین‌های جهان، زیرا همه زمین‌ها در جواز سجده مساوی‌اند و هیچ امتیازی از این جهت بر یکدیگر ندارند. در

1. معجم کبیر طبرانی: ج 3: ص 108.

2. هذه هي الشيعة، باقر شریف قرشی: ص 267-270.

سجده بر تربت امام حسین ×

واقع سجده بر زمین پاک، مانند مراعات کردن پاکی لباس و بدن و مکان نماز از سوی نمازگزار است.

مسلمان باید برای خویش خاک پاکی را بر گزیند که در وطن و در سفر بر آن سجده نماید، به خصوص در سفر؛ زیرا اطمینان به پاکی هر زمینی که در آن فرود می‌آید و آن را به عنوان سجده‌گاه می‌گزیند، ممکن نیست، پس از چه راهی به پاکی هر مکانی (از قبیل شهرها، روستاها، مسافر خانه‌ها، کاروانسراها، منزل‌های وسط راه، میدان‌ها، جایگاه‌های مسافران، ترمینال‌ها و منزلگاه غریبان) حکم کند؟! در حالی که در این مکان‌ها هر انسانی - اعم از مسلمان و غیر مسلمان - و گروه‌هایی از مردم که نسبت به دستورهای دینی در ارتباط با پاکی و نجاست بی تفاوت هستند فرود می‌آیند.

پس چه مانعی دارد که مسلمانان در دین خویش، احتیاط کنند و همراه خود، خاک پاکی داشته باشند که هنگام نماز بر آن سجده کنند؛ به خاطر پرهیز از سجده کردن بر اشیائی پلید، نجس و کثیف؛ زیرا هرگز با بودن آنها تقرب به خداوند به دست نمی‌آید. و بنابر سنت پیامبر 'سجده بر آنها جایز نیست و عقل سلیم هم آن را نمی‌پذیرد. (به خصوص) بعد از تاکید زیاد بر پاکی اعضا و لباس نماز گزار و نهی از نماز گزاردن در بعضی از مکان‌ها مانند: آشغال دانی، کشتارگاه،

..... سجده بر تربت امام حسین ×

قبرستان، کنار راه‌ها، حمام، خوابگاه شتران⁽¹⁾ و دستور به تطهیر و پاک نمودن مساجد و خوشبو کردن آنها⁽²⁾.

انسان‌های با تقوا و فقیهان گذشته در قرن‌های اول به این نظریه عمل می‌کردند. مسروق بن اجدع⁽³⁾ (از تابعین و فقهای بزرگ و مورد اعتماد همگان) در سفرهایش آجر خام (گل خشک) به همراه خود می‌برد و بر آن سجده می‌کرد. این روایت را حافظ ابو بکر بن ابی شیبه امام اهل سنت و مورد اعتماد آنان با دو سند نقل کرده است: «هنگامی که مسروق به سفر می‌رفت، به همراه خود آجر خامی را می‌برد که در کشتی بر آن سجده کند»⁽⁴⁾.

اصل اولی در نزد شیعه همین است و این اصل پیشینه‌ای در زمان صحابه و تابعین داشته است.

اصل دوم: قاعده‌ی اعتبار اقتضای تقاضا و برتری برخی از زمین‌ها، بر برخی دیگر است.

1. سنن ابن ماجه: 1: 252.

2. همان: 1: 256.

3. مسروق بن اجدع عبد الرحمن بن مالك همدانی ابو عایشه، متوفای سال 62 هجری از تابعین بزرگ است که از رجال صحاح شش گانه می‌باشد و از ابو بکر و عمر و عثمان و علی × روایت می‌کند: فقیهی است عابد و ثقه و نیکوکار، او از اصحاب ابن مسعود است که به مردم سنت پیامبر را آموزش می‌داد و هنگامی که مرگش فرا رسید چنانکه در طبقات ابن سعد آمده گفت خدایا از تو در خواست می‌کنم بر امری که پیامبر و ابو بکر و عمر آن را جز سنت قرار نداده‌اند نگیرم. تاریخ البخاری الکبیر: 2: 35، طبقات ابن سعد: 6: 50-60: جرح و تعدیل ابن حاتم 1: 396، تهذیب التهذیب 10: 109 - 111.

4. المصنف: 12 باب من كان يحمل في السفينه شيئا يسجد عليه.

سجده بر تربت امام حسین ×

این قاعده می‌طلبد که آثار و حالات زمین‌ها و دیدگاه ما نسبت به آنها مختلف باشد. این امر طبیعی و عقلی است و بین تمام ملت‌ها جاری می‌باشد؛ زیرا زمین‌ها و مکان‌ها، با اضافه و انتساب ارزش پیدا می‌کنند. با این ارزش و مزیت، مقررات خاصی در باره‌ی آنها جاری می‌گردد و احکامی از آنها انتزاع می‌شود که بی‌اعتنایی به آنها جایز نیست.

مثلاً ساختمان‌ها و بناها اگر منتسب به دربار پادشاهی باشند، به نام پادشاه شناخته می‌شوند و از شأن خاص و احکام منحصر به فردی برخوردار می‌شوند که مراعات آنها بر مردم ضروری است و هم چنین پذیرفتن و اجرا کردن قانون‌هایی که در ارتباط با آنها وضع می‌شود.

همین امر در ارتباط با زمین‌ها، و ساختمان‌ها و شهرهای منسوب به خداوند، جاری می‌شود؛ زیرا اینها دارای اهمیت خاص، احکام دینی و لوازم و روابطی هستند که رعایت و مراقبت آنها بر کسی که ذات خویش را تسلیم خداوند نموده، لازم است.

به سبب همین اعتبار عمومی است که برای کعبه احکام خاصی وجود دارد و حرم از شأن منحصر به فردی برخوردار است. مسجد مکه و مدینه احکام خاص به خود را دارند. هم چنین برای مساجد، معبدها، صومعه‌ها (محل عبادت راهبان) و کلیساها احکامی مانند رعایت حرمت، کرامت، و پاکی و نجاست، و ممنوعیت وارد شدن جنب و حائض به مساجد، نهی مؤکد از فروش آنها و احکام و حدود دیگر وجود دارد و این ناشی از انتساب آنها به خداوند متعال است.

..... سجده بر تربت امام حسین ×

مکه مکرمه به عنوان حرم امن قرار داده شده و مردم جهت انجام حج از راه‌های دور به سوی آن روی می‌آورند و انجام مناسک در آن واجب گشته است.

همه این مقررات از باب انتساب و اضافه است و همین، سبب برگزیده شدن آن از سوی خداوند از بین تمام زمین‌ها است.

هم چنین بر شمردن مدینه‌ی منوره به عنوان حرم الهی و قرار دادن احکامی در ارتباط با حرمت اهل آن و خاک آن و کسی که در آن فرود می‌آید و کسی که در آن دفن می‌شود، همه اینها به جهت اضافه و انتساب آن به خداوند است و به جهت اینکه مدینه پایتخت و اقامتگاه خاتم پیامبران حضرت محمد ' می‌باشد.

این اعتبار و قانون اضافه، اختصاصی به شرع ندارد؛ بلکه امری طبیعی و مورد پذیرش اسلام است.

این اصل، تنها درباره برتری برخی از زمین‌ها نسبت به برخی دیگر نمی‌باشد؛ بلکه در همه موارد، برتری و تفاضل وجود دارد؛ مانند برتری دادن پیامبران، اوصیا، اولیا، صدیقین، شهیدان، مؤمنان و هر کسی که برای او یک نوع برتری نسبت به دیگری در اسلام قرار داده شده است. این اصل محور دایره‌ی وجود است که به وسیله‌ی آن هر چیز وجود پیدا می‌کند. و میل و رغبت نسبت به کارها به آن منتهی می‌شود و بخش‌ها، و محبت‌ها، و علاقه‌ها و رابطه‌ها همه از این اصل وجود می‌آید.

در این باره سؤال‌های ذیل قابل مطرح است:

سجده بر تربت امام حسین ×

چه چیزی پیامبر ' را واداشت که بر فرزندش امام حسین × بگرید و عزاداری بر پا نماید و خاک کربلا را بیوید و بر آن بوسه زند؟
چه چیزی ام سلمه همسر گرامی پیامبر ' را واداشت که خاک کربلا را در کیسه‌ای قرار دهد و آن را به لباس خود ببندد؟
چه چیزی این امر را بر فاطمه زهراء ÷ روا داشت که تربت پاک قبر پدرش را بگیرد و آن را بیوید؟

چه چیزی امیر المؤمنین علی × را واداشت که به هنگام فرود به سر زمین کربلا، به اندازه یک مشت از خاک آن را بردارد و بیوید و بگرید تا این که زمین از اشک‌های آن حضرت خیس شود؟ و می‌فرماید: از درون این زمین، هفتاد هزار نفر محشور می‌شوند و بدون حساب وارد بهشت می‌گردند و هیثمی می‌گوید: رجال حدیث همه ثقه هستند⁽¹⁾.

بدین ترتیب در نزد انسان اندیشمند آگاه و آزاد، سر فضیلت خاک کربلا و نیز انتساب آن به خداوند و تقدس و حرمت آن و صاحبش از جهت قرب و نزدیکی به خداوند کاملاً روشن می‌شود. پس نسبت به مقدس بودن خاکی که آرامگاه کشته‌ی راه خدا و فرمانده سربازان بزرگ الهی - که جان خویش را در راه او نثار کردند - چه می‌پنداری؟ کربلا آرامگاه ولی خداوند و فرزند ولی او است که دعوت کننده و راهنما و قیام کننده‌ی در راه خداوند می‌باشد. کربلا دیار کسی است که جان خویش و خانواده‌اش را قربانی راه خداوند نمود؛ کسی که

..... سجده بر تربت امام حسین ×

برای بزرگداشت دین خداوند، گسترش توحید، استواری معارف الهی و دین، جانش را در کف گذاشت و تقدیم خدا نمود.

پس چرا خداوند به او مباحثات ننماید و چگونه از خون او محافظت نکند، زیرا وقتی که امام حسین × خون خویش را به سوی آسمان انداخت حتی قطره‌ای از آن به زمین برنگشت⁽¹⁾؟

چگونه یاد امام حسین × در زمین و آسمان جاودان نباشد، در حالی که محبت خداوند در تمام وجود و قلب او ریشه دوانیده است؟ آیا سجده در نمازهای روزانه بر خاکی که این همه اهمیت دارد - آن هم به جهت تقرب به خداوند - بهتر و سزاوارتر از سایر زمین‌ها و خاک‌ها نمی‌باشد؟ بهتر از سجده کردن بر قالیچه، و فرش و قالی‌های بافتنی نمی‌باشد که در سنت هیچ‌گونه مجوزی برای سجده کردن بر روی آنها وجود ندارد؟

پس اگر کسی بخواهد به خداوند تقرب پیدا کند و جایگاه ویژه‌ای داشته باشد، و خضوع و خشوع و عبودیت را داشته باشد، مناسب است که گونه و پیشانی را بر خاکی بگذارد که در باطن آن درس‌های دفاع از دین خداوند نهفته باشد.

با توجه به اسرار سجده بر زمین آیا شایسته نیست بر خاکی سجود شود که در آن راز عزت، عظمت و جلال خداوند و رمز عبودیت و فروتنی در برابر او به روشن‌ترین مظاهر و علامات آن در آن وجود دارد؟ آیا سزاوار نیست که بر خاکی سجده شود که در آن دلایل

1 . تاریخ الشام ابن عساکر: 4: 338، کفایه حافظ گنجی: 284.

سجده بر تربت امام حسین ×

روشن توحید و جان نثاری در راه خداوند وجود دارد سجده بر خاکی که دعوت به مهربانی قلب و وجدان و شفقت، در آن وجود دارد؟ آیا سزوار و بهتر نیست که سجده گاه ما بر خاکی باشد که چشمه های خون در آن جاری شده و خود را به رنگ حب خداوند رنگین نموده و بر دوستی خالص الهی بنا شده است؟ و نیز بر خاکی که با خون شخصی مخلوط گشته که خداوند او را تطهیر و محبت او را پاداش رسالت پیامبر ' قرار داده است ، این خاک با خون سید جوانان اهل بهشت، یادگار حضرت محمد ' در میان امتش آمیخته گشته است.

پس بنا بر این دو اصل، ما مقداری از خاک درخشندهی کربلا را به شکل مهر می سازیم و بر آن سجده می کنیم، چنان که مسروق بن اجدع آجر خامی (گل خشک) از خاک مدینه منوره همراه خود برمی داشت و بر آن سجده می نمود. او از شاگردان مکتب خلفای راشدین و فقیه اهل مدینه و معلم سنت نبوی بود و نمی توان او را متهم به بدعت کرد. راستی در کدام یک از این دو اصل، دشواری و بیراهگی وجود دارد؟ و کدام یک از آنها تضاد با دستورات قرآن و یا مخالفت با سنت خدا و پیامبر ' دارد؟ و کدام یک از این دو اصل ناشناخته و بدعت شمرده شده است؟ و کدام یک از آنها موجب خروج از حکم عقل و منطق و اعتبار می باشد؟

برداشتن خاک کربلا به عنوان سجده گاه در نزد شیعیان، واجب نمی باشد و در شرع و دین هم واجب نشده است و از اموری نیست که مذهب آن را

× سجده بر تربت امام حسین

الزام کرده باشد. هیچ کدام از شیعیان از جهت روا بودن سجده، فرقی بین خاک کربلا و دیگر زمین‌ها نمی‌گذارند، سجده بر خاک کربلا در نزد آنان امری است که عقل آن را نیکو شمرده و برگزیدن آن برای سجده از باب بهتر بودن در نظر عقل، و منطق و اعتبار است. بسیاری از شیعیان در سفر غیر از مهر کربلا، از دیگر چیزهایی که سجده کردن بر آنها جایز است (مانند حصیر پاک و سجاده‌ی بافته شده از برگ خرما) به همراه خود می‌برند و در نماز هایشان بر آنها سجده می‌کنند⁽¹⁾.

اضافه بر تمام مواردی که گذشت روایات صحیح زیادی وجود دارد که نسبت به تبرک به این تربت پاک و بوسیدن و فضیلت سجده و اهتمام به آن از اهل بیت[^] وارد شده است.

1 . سیرتنا و سنتنا، عبدالحسین امینی: 158 - 167.

فهرست

7	حرف اول.....
11	سجده بر تربت امام حسین ×
12	بحث اول: روایات سجده
13	بخش اول: روایاتی که دلالت بر صحیح بودن سجده بر زمین دارد.....
17	بخش دوم: روایات سجده بر غیر زمین بدون داشتن هیچگونه عذری
20	بخش سوم: روایات سجده بر غیر زمین به خاطر داشتن عذر
25	حرف آخر:
26	بحث دوم: برتر بودن سجده بر خاک
27	بحث سوم: فضیلت تربت امام حسین ×
31	علت اهتمام به سجده بر تربت امام حسین ×
39	فهرست